

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT :
Parohiile : 200 Lei
Particularii : 160 Lei
Membrii Agrului 100 Lei

VALERIU TRAIAN FRENȚIU

DIN MILA LUI DUMNEZEU ȘI GRAȚIA SFÂNTULUI SCAUN APOSTOLIC AL ROMEI EPISCOP ROMÂN
UNIT DE ORADEA MARE.

VENERATULUI CLER ȘI IUBITULUI NOSTRU POPOR CREDINCIOS DAR ȘI MÂNTUIRE DELA DOMNUL !

*„Dar vouă și pace dela
Dumnezeu Tatăl și dela
Domnul Isus Cristos“
Rom. 1, 7.*

Iubiți Frați și Fii! Cu ziua de ieri anul ce a trecut, s'a stins și el în marea veșniciei, ca și ceilalți mulți, cari au fost înaintea lui. Cu ziua de azi am început un an nou. În pragul căruia rudeniile, prieniile și cunoștințele reciproce își fac urări de „an nou fericit“, dorindu-și unul altuia sănătate, belșug, bucurie, fericire și zile îndelungate. Noi, Părintele vostru sufleteș, încă venim, ca tuturor Venerabililor Noștri Frați și Iubiți Fii, preoți și credincioși, cu toată dragostea Noastră părintească să vă urăm și să vă cerem dela Domnul de anul nou, ceea ce este mai trebuincios sufletelor noastre, și ceea ce Apostolul neamurilor, Sfântul Pavel, le-a dorit și a cerut pentru străbunii voștri, pentru fiii săi sufletești din Roma, zicându-le: „dar vouă dela Dumnezeu Tatăl și dela Domnul Isus Cristos“. Astfel și Noi spunându-Vă acest salut apostolic vă dorim, ca noul an să vă aducă belșugul darului dumnezeesc și pacea lui Isus Cristos. „Dar vouă și pace dela Dumnezeu Tatăl și dela Domnul Isus Cristos“.

Iubiți Frați și Fii! În pragul anului nou care începe într-o atmosferă întunecată de cei mai negri nori, vestitori de mare primejdie, care în unele părți s'a și deslănțuit asupra sărmanei omeniri și când limbile de foc, ce mistuesc țări și popoare, căută să-și înlindă și mai departe pustiirea, după apelul, pe care Părintele Creștinăvălții, Sfinția Sa Papa Pius XII., în întâia sa scrisoare enciclică, „cu inimă sfâșiată

de durere pentru suferințele și loviturile atâtor fii ai săi“, îl face la toți fiii săi sufletești de pe fața pământului, indemnându-i la pocăință, milă creștinească și rugăciune și Noi vă indemnăm la pocăință, milă creștinească și la rugăciune.

Pocăința este lacul miraculos al Viteșei, în care toți cari intră, își găsesc vindecare sigură a sufletelor rănite de păcat. Pocăința este scara pe care ne putem ridica dela pământ și cele ale pământului spre cer și spre cele ale cerului. Pentruca împărăția lui Dumnezeu, a cărei sosire și stăpânire pe pământ o cerem zilnic dela Domnul zicând: „vie împărăția ta“, să se poată sălășlui în sufletele noastre, trebuie, ca aceste să le curățim de păcat și să le împăcăm cu Dumnezeu prin pocăință. Să ne deplângem păcatele trecutului și să luăm hotărîre tare de a trăi pe viitor în dragostea lui Dumnezeu. Să lăpădăm pe omul cel vechiu al păcatului și să ne îmbrăcăm în omul cel nou al darului sfințitor. Anul nou este un binevenit prilej, pentruca aruncându-ne privirile înapoi asupra trecutului și constatând cu durere, că bunătaeta Domnului și binefăcerile Lui nenumărate cu câtă nerecunoștință le-am răsplătit, să luăm o hotărîre tare de a începe o viață nouă. Viața darului, viața ascultării și împlinirii poruncilor lui Dumnezeu și ale Bisericii, viața dragostei față de Dumnezeu și aproapele. Să începem azi această viață nouă, curățindu-ne sufletele de păcatele trecutului și închinându-le aceste suflete curățite singur numai Domnului și Dumnezeului nostru Isus Cristos.

Avându-l pe Isus în sufletele noastre și conștienți de darul lui sfințitor vom căuta, ca dra-

gostea lui să o deprindem și față de aproapele nostru. Cristos a trăit pe pământ „binefăcând”. El a fost adevăratul Samarinean milostiv, care nu a putut trece pe lângă nimenea care suferea, fără ca pe ranele lui să nu verse balsamul vindecător al milei sale dumnezeiești. În aceste vremuri grele, când mulți dintre ai noștri își împlinesc datoria sfântă de a apăra granițele Țării și lăsându-și familia, casa și meșeria stau pază la hotare; în aceste vremuri grele, când lipsa tot mai accentuat bate la ușile atâtor oropsiți ai sorșii, mai mult ca ori când datori suntem, ca să ne facem tot alăția samarineni milostivi. Datori suntem să ne îngrijim de familiile, avutul și ogoarele celor concentrați și datori suntem să ajutăm pe atâția copii, ce au rămas flămânzi și goi, și să ne îngrijim de bolnavii și bătrânii rămași fără sprijin. Fiecare creștin dator este, ca pâinea sa, oricât de mică și neagră ar fi acea, să o împartă cu fratele său mai lipsit, căci Domnul numai pâinile ce se împart cu alții, le binecuvintează și le înmulțește. Fiecare creștin dator este, ca bucuria sa să o împartă și cu alții, și din tot ce primește dela Bunul Dumnezeu, o mică sfărătură să dea și celui care nici atâta nu are. Astfel ne vom face vrednici a fi adevărați ucenici ai lui Cristos și prin faptele noastre bune vom câștiga și sufletele altora pentru Cristos.

Iubiți Frați și Fii! Anul ce-l începem azi, să fie un an de rugăciune. Rugăciunea este cheia, cu care putem deschide cerul și face, ca să se reverse pe pământ ploaia binefăcătoare a milei dumnezeiești. Cu încredere deplină în Cristos, care ne-a făgăduit, că „*orice veți cere dela Tatăl în numele meu, vă va da vouă*” (Ioan 16, 23) să ne folosim de acest puternic mijloc pentru a câștiga mila lui Dumnezeu pentru întreaga omenire atât de greu încercată. *Sfântul Părinte* face cel mai călduros apel către toți fiii săi sufletești, ca să se unească cu toții într-o rugăciune neîncetată, pentru ca Domnul Dumnezeu să scurteze zilele suferințelor și ale durerii. „*Înălțați către Domnul rugăciuni, înălțați rugăciuni continue, mai ales când aduceți jertfa sfântă a dragostei sale*” ne spune El tuturor, dar mai ales cere rugăciunile copiilor: „*Voi, ceată nevinovată de copii, pe cari atât de mult vă iubește Cristos, ridicați rugăciunile voastre curate și nevinovate și uniți-le cu ale Bisericii întregi, mai ales când vă împărtășiți cu pâinea vieții. Inima lui Isus, care cu atâta dragoste vă cuprinde pe voi, nu va rezista cererilor sufletelor voastre nevinovate. Toți să vă rugați și neîncetat să vă rugați*”. Astfel ne găiește Părintele Creștină-

tății. Să-l ascultăm și să facem, ca prin rugăciunile noastre să se stingă din suflete focul urei, ce întunecă mințile, răcește inimile, încaieră lumea, produce ruine și pârjol și în locul ei să se aprindă în toate sufletele un alt foc, acela al dragostei, care luminează mințile, încălzește inimile, le apropie și le unește spre tot lucrul bun. Să facem, ca în locul neînțelegerilor și al urei să răsară iertarea, împăcarea și dragostea frățească.

În anul acesta mai avem o datorință creștinească, ca să ne rugăm și să muncim pentru ca dintre creștini să dispară toate neînțelegerile și să devină toți fiii adevăratei Biserici a lui Cristos, care este „*una, sfântă, catolică și apostolică*”. Să ne rugăm și să muncim, pentru ca lumina lui Cristos, prin operele misionare ale Bisericii să străbată și în sufletele acelora, cari până acuma încă nu-l cunosc pe El. În luna Ianuarie a fiecărui an, Biserica catolică de pe întreg rotogolul pământului, face o *Octavă de rugăciune pentru unirea bisericilor creștine*. În timpul dela 18 până la 25 Ianuarie toți fiii Bisericii chemați sunt, să înalțe rugăciuni, pentru ca să se îplinească dorința fierbinte a lui Isus „*ca să fie toți una, precum noi una suntem*” (Ioan 17, 22). Să ne încociem și noi în această cruciată de rugăciune, ca Dumnul să se îndure să trimită vremea aceea fericită, când toți oamenii uniți în credință și în dragostea lui Cristos vor forma o turmă cu un Păstor. În timpul dela 18 până la 25 Ianuarie din acest an să facem rugăciuni particulare și publice pentru realizarea acestui gând al Bisericii. În toate bisericile Noastre, la sfârșitul tuturor sfintelor Liturghii din această octavă, preoții și credincioșii în genunchi vor recita Tatăl nostru, Născătoare, Mărire... Și acum și rugăciunea următoare: „*Adă-Ți aminte, Doamne, de Biserica Ta, ca să o ferești de toate relele și să o desăvârșești în dragostea Ta; și o adună sfântă în Impărăția Ta, pe care i-ai gătit-o ei, din cele patru colțuri ale lumii. Că a ta este puterea și mărirea, a Tatălui, și a Fiului și a Sfântului Spirit. Amin*”. Frații preoți vor îndemna credincioșii, ca să participe cu toții la aceasta octavă pentru unirea Bisericii și cuminecările lor să le ofere la intențiunea Sfântului Părinte pentru unitatea Bisericii.

Iubiți Frați și Fii! În pragul acestui an să ne ridicăm inimile noastre către Domnul Dumnezeu. Lui să-i cântăm laudă și mărire pentru binefacerile nemărginite, ce le-a revărsat asupra noastră. Să-i cerem iertare pentru greșelile și păcatele noastre, de care ne pare rău din tot sufletul și să-i făgăduim, că de aci

înainte vom umbla pe calea poruncilor lui. Nu știm ce ne aduce anul nou. Știm însă, că Dumnezeu este Părintele nostru. Deci cu încredere în bunătatea lui, să-i cerem să nu ne părăsească și să nu-și retragă dela noi mâna sa cea milostivă, ci să întoarcă dela noi toată mânia și primejdia, ce este pornită asupra noastră și să se îndure spre noi. Amin.

„Dar vouă și pace dela Dumnezeu Tatăl și dela Domnul Isus Cristos.“ Amin.

Dat în Reședința Noastră episcopescă din Oradea, la începutul anului Domnului 1940, al Episcopatului Nostru al XXVIII-lea.

EPISCOP VALERIU TRAIAN

PARTEA OFICIALĂ

No. 4050/1939.

Subscrierea Diecezei pentru inzestrarea armatei

În ziua de 14 Decembrie crt. am anunțat On. lui Minister al Finanțelor contribuția Diecezei la inzestrarea armatei prin următoarea telegramă:

»Excelenței Sale Mitiță Constantinescu Ministrul Finanțelor București. Eparhia română unită Oradea răspunde cu patriotism și însuflețire la apelul Țării și pentru inzestrarea scumpei noastre armate subscrie suma de un milion cincisutemii Lei, canonicii, preoții și profesorii oferind cu înalt spirit de jertfă salariile lor pe una lună. ss. Episcop Valeriu Traian Frențiu«.

Contribuția clerului, a profesorilor dela Teologie, dela liceele din Beiuș și dela școala normală diecezană, se va reține în multe rate lunare.

Oradea, la 20 Decembrie 1939.

No. 4161/1939.

Necrolog.

Cu durare comunicăm. Ven. Cler diecezan, că M. On. *Emil Lobonțiu* preot pensionar, protopop onorar și asesor consistorial, fost paroh în Boian în ziua de 10 Decembrie crt., a decedat în Domnul în anul al 83-lea vieții și al 55-lea al preoției sale.

Frățiile Voastre pentru odihna sufletului repaosatului Frate veți aduce la altarul Domnului sufragiile pii îndatinate.

În veci pomenirea lui!

Oradea, la 23 Decembrie 1939.

No. 4128/1939.

Indulgențe plenare în 1940.

În baza facultăților speciale primite dela Sfântul Scaun Apostolic, în anul 1940 vom împărtăși Clerului și credincioșilor din dieceza Noastră Bindecuvântarea Apostolică împreună cu indulgențe plenare, la următoarele sărbători:

1. Anul Nou 1 Ianuarie;
2. Rusalii 16 Iunie;
3. Nașterea Preacuratei 8 Septembrie;
4. Sf. Nicolae 6 Decembrie.

Frății preoți la fiecare ocaziune, în Duminica premergătoare vor publica indulgențele plenare și își vor pregăti credincioșii pentru dobândirea lor, îndeplinind următoarele condițiuni:

1. Să se mărturisească și să se cuminece.
2. Să aibă intențiunea de a dobândi indulgență plenară, fie pentru sine, fie pentru vreun suflet din purgator.
3. Să reciteze de 6 ori Tatăl Nostru, Născătoare și Mărire Tatălui . . . Și acum, la intențiunea Sf. Părinte. Recitarea rugăciunilor se va face în comun la sfârșitul Sf. Liturghii.

Oradea, la 21 Decembrie 1939.

Nr. 130/1939.

Concurs la postul de cantor din Satu-Mic

Pentru complectarea postului de cantor din parohia *Satu-Mic* jud. Sălaj, protopopiatul Tășnad, se publică concurs pe data de 21 Ianuarie 1940.

R e t r i b u Ț i u n i :

8 jugh. cad. pământ arabil,
2 jugh. cad. fânaș,
Drept de pășunat pentru 2 vite,
Stolele obișnuite,
Locuință.

Concurenții se vor prezenta în una din Dumineci sau sărbători până la data de 21 Ianuarie aducând cu sine actele trebuincioase.

Satu-Mic, 16 Decembrie 1939.

Curatorul.

Atențiune !!!

Cel mai frumos cadou de Crăciun.

A APĂRUT

Mângâierea Creștinului

de Ț IOAN GHENT

O carte cu peste 600 de pagini pe hârtie semi-velină și un format foarte potrivit.

Se poate comanda la Librăria Soc. »S. Ioan Gură de Aur«.

Prețul Lei 50.—

Anii noștri

Timpu ne arată vecinicia lui Dumezeu și măsoară existența noastră terestră limitată. Poate nicicând lumea științifică nu a studiat cu atâta ardoare problema timpului, ca în zilele noastre; par'că s'ar fi presimțit vremurile zbuciumate prin care ne este dat să trecem.

Înainte vreme ne-am obicinuit ca timpul să-l sărbătorim cu aniversări și onomastice; indivizi și neamuri, clase și țări se credeau în drept să pretindă pentru ele o parte din timp. Apoi la începutul diferitelor teorii economice și curente materialiste timpul era identificat cu banul, singura valoare reală a vremii se credea și pretindea că este profitul, căci omul viitorului era socotit că ar putea fi redus la rezultatul muncii sale. Timpul raționalizat la maximum, trebuia să fie suprema dovadă a inteligenței umane pentru a încadra pe individ în serviciul binelui comun. În câteva decenii am trăit toate metamorfozele teoretice despre noțiunea, sensul și valoarea timpului.

În era vitezei ne-am luat la o adevărată întrecere de goană nebună cu vremea și crezându-ne obligați să fugim cât mai repede prin timp și în caleidoscopul nedescifrat al grăbirei după clipă, pe care ne era pururi frică ca nu cumva să o scăpăm, treceam amețiți prezent, amăjindu-ne cu himera că totul se reduce la zilele noastre. Dar vremea atotcuprinzătoare a sfârșitului și începutului, de când se nasc și pier, apar și dispar ființe și gânduri, pare mi-se că s'a plictisit cu încercările noastre puterile și încrezute de mici viermi ai pământului, ca să ne facem un scop final și finalist din stabilirea recordurilor și începe să ne arate, că dacă e vorba într'adevăr de întrecere, apoi ea, care toate le începe și nicicând nu se sfârșește, ne va arăta nouă ce este viteza, făcând încă odată dovada că este cu adevărat marea învățătoare a pământenilor și a pământului.

Și într'adevăr zilele noastre ne arată, că dintr'o clipă în alta toate socotelile puternicilor, cari își închipuiau, că este în puterea și voința lor de a stăpâni mersul vremii și soarta omului, se prăbușesc. Atâtea evenimente neașteptate se petrec și lucruri necrezute se întâmplă de pe o zi pe alta, încât omul care își închipuia că a ajuns să diriguiască și să stăpânească timpul, poate nicicând în cursul milenilor, nu a apărut mai mic și mai neputincios în fața neîntrecutei puteri care este vremea. Par'că numai ieri era când în fața mecanizării materialiste se spunea că vremea noastră este menită să fie a tuturor, a oricui, din materie și pentru materie; astăzi și mâine ea ne învață și ne va mai învăța, neobosindu-se cu repetarea, până vom ajunge odată ca să credem și să știm, că este a Domnului din vecinicie și ne este dată nouă pentru vecinicie.

Anii noștri grei și zbuciumați plini de surprize și contradicții pentru felul nostru subiectiv de judecată și capacitatea noastră limitată de a înțelege ne vor lumina într'o zi adevărul vecinic, care nu se contrazice de pe o zi pe alta și ne vor arăta că puterea de a prevedea în vreme și a stăpâni în timp nu ne este dată nouă pentru a ne erija în semizei.

Fiecare zi, a unuia fiecăruia din noi, vine din vecinicie, ne este dată pentru vecinicie și se pierde în vecinicie. Personal unul fiește care datori suntem a ne încadra în univers, a cărui nemărginire ne va înălța spre concepția eternității. Limitați la egoismul individual și bucuria clipei, anii noștri vor rămâne fără sens și nu vom ajunge nicicând să înțelegem că timpul nu este o zi, ci un drum spre infinit, că zilele sunt ale noastre, pe când el are eternitatea, iar menirea și rostul nostru este să ajungem prin zile la vecinicie.

Zilele noastre, o parte a veciniciei, iar anii noștri prilej de a ne da seama cât am înțeles din vecinicie. Nu timpul trăiește prin noi, ci noi trecem prin el. Mai ales astăzi anii care se duc trebuie să fie un moment hotărâtor de reculegere, căci cei care vin cine știe dacă ne pot aduce bucurie!

Dr. V. Gherman

— **Consistorul Papal.** În 11 Decembrie a. c., cum am mai anunțat, s'a ținut Consistorul Papal secret, în care Cardinalii și-au dat votul pentru Canonizarea Fericitelor Maria Pelletier și Gemma Galgani, după ce Card. Carol Salotti făcuse raportul convenit despre vieța Fericitelor precum și despre toate actele privitoare cauzele de Beatificare și Canonizare a lor. Sf. Părinte numește apoi pe noul Camerar (Camerlengo) al Bisericii Romane în persoana Card. Laurențiu Lauri și completește scaunele diecezelor suburbicane din Palestina și Sabina și Poggio Mirteto rămase vacante în urma morții Cardinalilor Dolci și Sbarette, cu Cardinalii Carol Salotti și Enric Sibilgia, cari au optat pentru aceste scaune. Sf. Părinte face apoi preconișările de arhiepiscopi și episcopi, precum și anunțările numirilor de arhiepiscopi și episcopi ce au avut loc dela ultimul Consistor Secret, 17 Martie 1938, încoace. La urmă se fac cererile pentru Paliile mitropolitane. Tot în acest Consistor Card. Eugeniu Tisserant renunță la titlul său diaconal și optează pentru titlul presbiterial »S. Maria sopra Minerva« pe care Sf. Părinte binevoiește a i-l acorda. Consistorul se încheie prin Binecuvântarea Apostolică.

„Vrea Irod să caute Pruncul ca să-l piarză“ . . .

»Iară dacă s'au dus Magii, — iată îngerul Domnului s'a arătat în vis lui Iosif, zicând: Scoală-te, ia pruncul și pe mama lui și fugi în Egipt și fii acolo până voiu zice ție, căci vrea Irod să caute pruncul ca să-l piarză (Matei, cap. 2, 13).

Nici nu s'a născut bine Isus, Irod îl și caută ca să-l piardă!

Deși — Dumnezeu atotștiutor și atotputernic fiind, — a luat toate precauțiunile ca Irod să nu se poată teme de el, să nu poată avea iluzia că e în legitimă apărare, lovindu-l. Pentru aceea se naște la marginea unui mic oraș, nici barem într'o casă, ci într'un grajd friguros, încălzit doar de suflarea dobitoacelor ce întovărășau căldura dragostei iubitei sale Maici și smerita închinare a sf-tului Iosif.

Sărac, din mamă săracă, însoțită de ocrotitorul amândorora, sărman dulgher; neștiut de nimeni, nici de cei din casa proprietarului grajdului; căutat doar de simplii păstori mânași de îngeri, pe cari prin curățenia sufletului lor puteau să-i audă și vadă.

Pentru ce să-l caute Irod, pentru ce să-l piardă?

Ce primejdie putea să prezinte neputinciosul din grajdul părăsit, pentru puternicul, adulatul, bogatul și îngâmfatul Irod? Ce putea să-i ia celui, care se părea că toate le avea: bogăție, închinare, putere, împărăție și sănătate?!

Încă nici nu știa Irod că s'a născut Isus și chiar de-ar fi știut:

»Doamne! Câtă depărtare dela vierme până la astru« — ar fi putut zice și l-ar fi putut lăsa neîncrestat nici de gând, nici de vorbă, mai puțin de faptă.

Dar iată că vin să-i aducă vestea nașterii Lui Magii, puternicii Crai din răsărit, aduși de steaua ce le-o vădise credința răsărită pe cerul nădejzii lor în mântuirea dorită. Și steaua vestirii Lui, steaua mântuirii lor se oprește deasupra palatului lui Irod.

Dumnezeu-Tatăl, — care trimițându-și Fiul pentru mântuirea tuturor din păcatele și patimile lor; după ce a făcut cunoscută venirea Lui simplității curate a copiilor firii: păstorilor; după ce a făcut să-l caute peste țări și peste mări înțelepciunea smerită, a bogățiilor și mărișilor Crai ai răsăritului, — a vrut ca steaua și închinătorii ei să ducă vestea nașterii Lui și slavei *îngâmfate* a lui Irod pentru ca neîndreptat rămânând, să nu aibă scuză mândriei și suficienței ce i-o împrumuta mulțimea și strălucirea celor de cari se înconjură: **bogăția, puterea**, cărora se credea părtaș; lucruri în afară de suflet și de piedeca cărora sufletul lui și al celor care se îmbrobodesc, ca să se încălzească în ele, nu pot să vadă, nu pot simți **vieața**, căci **bucuria vieții** este tocmai întru cele ce sunt în suflet, nicidecât în netrebnicele ambalaje ce-l acoperă și întunecă.

S'a oprit steaua deasupra palatului lui Irod. Se pare că i-a și luminat mîntea, dar *inima*, înrăită în păcate, *i s'a întunecat spre nouă* și ireparabilă *fărădelege*: de a căuta cu ajutorul închinătorilor Crai, pe cel, pe care preoții știriciji îl desvăluise: **noul născut Impărat al Jidovilor, ca să-l piardă**.

Deși împăratul care se naștea era vestit de *steaua de sus*, slava Lui venea de acolo și mergea tot într'acolo; nu avea deci nimic cu păcătoșelnică slavă a lui Irod însușită slugarnic și fățarnic dela slugarnicii și fățarnicii *ce-și tem* ceea ce tocmai n'au: *vieața*; și dela *cei ce nădăjduesc cele*, pe cari patimile lor să le prefacă în gunoaie și putreziciune pestilențioasă, ce se cheamă bucuriile vieții păcătoase.

Dar era *vestit a fi Impărat*; era *căutat* de puternicii și vestiții Crai ai răsăritului.

Era slăvit Impăratul ce se născuse de Scripturile poporului peste care domnea Irod, cari-l numeau »Impăratul« lor. Era prorocit să se nască, era căutat, născut, în țara lui: în ViŃlaimul așezat între hotarele puterii lui.

Se naștea deci *Impărat* între hotarele *slavei* »lui«.

Și deși abia se născuse acel Prunc, iată că și avu parte de o atât de prețioasă închinare, că el, Irod, nici n'ar fi îndrăznit s'o viseze! Și asta în țara »lui«, în pământul puterii »lui«!

Omenește judecând mai poate fi mirare: da — »că Irod vrea să caute pruncul ca să-l piardă«?

De ar fi avut norocul și *tăria* ca să-l caute ca să i se închine după cum i-a îndemnat fățarnic, cu gând hain pe Crai: »mergând, căutați-l și veniți și-mi dați și mie de știre ca mergând să mă închin și eu Lui; — n'ar fi trebuit să ucidă pe toți pruncii dela doi ani în jos: ca să piardă pe Stăpănul vieții. Nu și-ar fi văzut dărâmată slava și pierdută împărăția; nici zadărnicită *vieața* într'un sfârșit cu trupu-i mâncat de boale, iar sufletul ros de viermii neadormiți ai desnădejzii de a nu se putea pocăi.

De unde să știe bietul, întunecatul, — de convingerea propriei sale cumințenii și suficiențe, nutrită și crescută spre profitul lingușitorilor — Irod, că altă cinste se cuvine »scaunului« și alta spiritului! Și că spiritul nu e legat de »scaune«, căci: spiritus ubi vult, ibi spirat«. Și de unde să știe, sărmanul de el, că rostul și chemarea »scaunului« e tocmai să înalțe și să vădească lumii spiritul; ori cel puțin să caute spiritul pentru a-l afla și așeza *lumină*, tuturor, pe înălțimea scaunului?

Dar mai ales de unde putea înțelege că alta-i slava ce se cuvine »scaunelor« omenești și alta *slava* ce se cade a se da Scaunului de pe care stăpânește lumea Impăratul Măririi?!

Căci dacă le simțea acestea Irod, altă cinste i-ar fi păstrat, în amintirea generațiilor de generații, Scrip-

tura, ce-i perpetuează memoria tristei lui slave ce și-a dobândit-o el și toți Irozii tuturor timpurilor : de a crede în întunecimea patimilor lor, că pot îndrăzni să jinduiască cinstea celui în a cărui cinste se îmbracă. Că pot să întunece lumina care-i luminează. Că pot nimici dănuirea numelui, a cărui strălucire le scoate numele lor din întunecimea veacurilor.

Căci de nu se năștea Isus pe timpul domniei lui Irod, se putea oare bucura Irod de trista celebritate : de a fi nevoiți toți creștinii să-i cunoască numele și să se scârbească de fapta lui ? !

Ce a putut să-l facă pe Irod, oricât de păcătos ar fi fost de altfel, — să-și lege numele pe persecutarea și căutarea spre pierzanie a Dumnezeescului Prunc și de pierderea nenumăraților Lui tovarăși de naștere în timp.

El care nu avea urmaș trebuia să se bucure că se »născuse Impărat« în cadrele împărăției lui, pe care trebuia să creadă că și-l poate face urmaș : își urăște și omoară moștenitorii, doar cel ce a avut grija să-și mânânce și devesească moștenirea.

Ori poate invidia concurenței »noului Impărat« l-a făcut ucigaș al celor mulți, ca să poată nimic pe Unul temut. Invidia, îngrozitoarea racilă a tuturor neputincioșilor, vajnici în lăcomia lipsită de truda și puterea faptei ? Invidia, care acopere, în cenușa ei, atâta jar, menit a încălzi sufletele, ca prin căldura lin să mântue sufletul din focul patimilor ? Invidia ce pune sub obroc atâtea lumini, menite a lumina pe toți cei din casă ? Invidia, ce umilește pe toți trântorii, dar beneficiarii trudnicilor adevărului, ce se simt îndemnați a-i înegri, calomnia, ca să nu-i întunece prea mult comparația, să nu-i lase prea în întunec strălucirea lor.

Bârfitorii, crescuți pe melegarul invidiei din sămânța urii, sunt *sterpi* nu din naștere, *ci din păcate*, și pentru aceea, în loc să se închine în fața fătului născut de altul, — orice naștere e o participațiune la creațiunea Dumnezească, deci cere închinare ; în loc să se smerească pentru a fi înălțați să vadă, să simtă și să se bucure de »vieața« ce au avut ochi să o vadă ; — prin bârfeli, dispreț, încearcă să coboare pe născător și născut în noroiul vieții lor, copleșit de focul patimilor și al orgoliului neputinței lor. Dar Dumnezeescul Prunc, căutat spre pierzanie, ca și înfăptuirea Lui, rămâne Stăpânitor, El și Ea, peste veacuri ; iar pigmeii se împărtășesc doar de nemurirea răutății : de a fi nevoiți să stea și azi la răspântii de drumuri trândavi, ca să se minuneze fățarnic, vărsând din cloaca sufletului lor dispreț asupra vreunui nou Născător, cari — ca oarecândva Preacurata — își poartă azi în brațe, fătul sufletului lor chinuit, ca să ducă, poate el sdrențos fiind, și să *Imprăștie* din sufletul lui bogat și strălucit, *lumina Celui* ce s'a mântuit pentru noi de ura neputincioasă a lui Irod, ca să împărtășească lumina tuturor celor ce au ochii să o vadă.

Ori poate că sârmanul, nenorocitul Irod, nici nu a fost el *singur* de vină de i-a rămas numele legat de căutarea pentru a-l pierde de Cel ce luminează s'a născut Lumii. Ci, poate, că neputând să-l vadă altfel de cum l-a văzut, a fost nevoit să-l aprecieze, așa cum nu l-a apreciat.

Poate, a fost oprit să-l vadă, pe Cel pe care Dumnezeu l-a trimis în vremea aceea, ca să lumineze și să scoată poporul său iubit din întunerecul credinței pierdute și al faptelor păcătoșite : poate că a fost oprit de micii pigmei, aciuiați întotdeauna, în jurul puterii, ce nu înfăptuește în suflete împărăția Dumnezeescului Prunc — îmbulziți pigmeii ca muștele în jurul lepdăturilor și insectele de noapte în jurul luminii.

Durere, cei mari, puternici și bogați, cu cât sunt mai puternici, mai mari și bogați, cu atât sunt mai nevoiți să-și cunoască cuprinsul puterii și marginile bogăției, *cu ochii și urechile altora*, chemați să i facă să-și cunoască pământul, de lucrarea căruia vor să dea seamă și supușii, slugile și credincioșii, mântuirea cărora se va cere dela dâșii.

Vai celor sortiți să vadă cu ochii orbilor ce nu vreau să vadă și nevoiți să cunoască cu urechile celor ce nu au urechi »de auzit ca să audă«.

Aceștia caută și vor căuta până la capătul veacurilor, în această împărăție a lor : lumea cu patimile și păcatele ei, — *pe pruncul Isus și pe toți învățăceii Lui, ca să-i piardă*.

Dar nu l-au aflat atunci și nu-l află nici azi. Ingerul Domnului l-a ocrotit atunci, trimis de grija Tatălui Său și îngrijorarea Maicii Sale Preacurate, întovărășită de slujirea ocrotitorului neputinței sale pământești, Sfântul Iosif.

Nu-i vor putea pierde nici pe învățăceii Lui de întotdeauna, nici irozii vremilor de oricând ! *Învățăceii*, slujitori ai adevărului, jertfelnici ai dragostei, sunt ocrotiți de aceleași *Puteri* : a *Tatălul*, care-și apără fiii, în ei ; a *Maicii* fără de prihană, care ocrotește pe cei care trăiesc vieța Fiului Său iubit, a sfântului Iosif, care cinstește, în ei pe cei chemați să devină asemenea lui Cristos. Dar mai ales sunt ocrotiți, sunt apărați de Cel ce s'a răstignit, *ca cei ce-L urmează, să nu poată fi răstigniți* de cei ce sunt nevoiți să se vadă răstigniți pe sine, pe crucea rușinii, *de a fi încercat*, fără a fi izbutit : *să piardă pe autorul vieții, în ființa, truda și suferința învățăcelor Lui*.

preot prof. Augustin Cosma

— **Hirotoniri.** În 21 Noemvrie a. c., sărbătoarea Intrării Maicii Domnului în Biserică, Ex. Sa Episcopul diecezan a slujit o sfântă liturghie arhierasca în Capela Institutului Notre Dame de Sion. Cu această slujbă au luat sfârșit exercițiile spirituale ale elevilor, predicate de Păr. Țiplea din Sighet. În cadrele liturghiei, clericul *Emil Cuceu* a fost ridicat la treapta profeției.

Gânduri de anul nou

Încă un an s'a încrestat pe răbojul vieții. Anul 1939 a fost și numai este. În pragul acestui An Nou făcând o reprivire asupra celor 360 zile scurse, cu ușurință constatăm de câte desnădejdi, amărăciuni și desiluzii a avut parte omul. Numai el singur știe. Câte planuri mărețe, făurite în vederea unui trai mai bun, mai bogat și lipsit de griji s'au năruit, aducând după sine nopți de veghe, zile de frământări sufletești. Privind anul trecut sub raportul vieții sufletești vom constata: multe căderi în noroiul păcatelor și a viciilor, și poate prea puține reîntoarceri la viața harului. Și aceasta din cauza că omul zilelor de azi privește timpul ca ceva comun, obișnuit, ca ceva ce nu are nici-o legătură, niciun raport cu eternitatea. Însă în viața noastră a preoților, timpul e ceva prea prețios, prea scump ca să fie petrecut și trăit fără vre'un profit sufletesc.

E bine deci, ca în pragul acestui an nou să reflectăm puțin cu toată seriozitatea asupra prețului timpului. Lumea păgână încă a cunoscut prețul timpului. Seneca zicea: »Timpul nu se poate prețui«. Iar sfinții Bisericii aduc argumente atât de solide pentru a dovedi prețul timpului încât rămâi uimit de indiferența cu care își petrec oamenii vremea. Sf. Bernardin de Siena zice: »... că un singur moment prețuește cât Dumnezeu însuși: căci în orice clipită poate ajunge omul printr'un act de părere de rău sau dragoste sfântă, la grația dumnezească și la stăpânirea veșnică. Timpul e chiar atât de prețios ca Dumnezeu: pentru că în timp bine întrebuințat îl putem dobândi pe Dumnezeu«.

Sf. Francisc Borgia cunoscând valoarea timpului se ocupa numai cu Dumnezeu, și încă în așa măsură mare încât atunci când unii îi cereau vre'un sfat nu le știa da nici un răspuns. Din aceasta cauză, dela un timp oamenii au început a nu-l mai lua în seamă, el însă zicea: »Mai bucuros vreau să fiu socotit ca un om fără cultură, decât să-mi pierd vremea cu lucruri lumești«. Am putea continua cu astfel de declarații — asupra prețului timpului — dar fie de ajuns numai atâtea, ca să ne convingem că, într'adevăr timpul e preț, e valoare.

Prețul lui ne apare mai bine atunci când știm că, ce-l trecut nu se mai întoarce niciodată, nu ne mai aparține; și ce e mai trist, că binele ce l-am fi putut face atunci ne rămâne ca o datorie ce nu o vom putea plăti niciodată; ceace cu siguranță va trage greu în cumpănă la judecată. Privind deci, lumea ce-și petrece timpul cu atâta ușurință și nepăsare își vin în minte cuvintele sf. Bernard: »Trec zilele mântuirii și nimeni nu cugetă, că e pierdută pentru el ziua, care nu se v'a mai întoarce.« Iar privind cu mai mare atențiune omul zilei de azi, vezi cât subțiu sufletesc îl mistuește pentru a-și croi un trai mai comod, mai confortabil, mai bun. Câtă cheltuială de

energie în câștigarea de averi și poziții înalte. Câtă râvnă pentru a compromite pe aproapele său. Câte planuri ascunse și mârșave nu se țin în umbră, cu scopul de a răsturna ordinea de Stat. Și dacă te gândești la nenumăratele păcate și vicii în care se complac oamenii, îți vine să crezi ceea ce spune sf. Ioan în Apocalipsă: Că s'a pogorit diavolul la voi având mânie mare, știind că puțină vreme are.«

Dacă pentru mulți ziua de Anul Nou, e ziua petrecerilor și chefurilor, pentru noi preoții trebuie să fie o zi de meditație și adâncă reflexie asupra prețului timpului. Să fie o zi petrecută în reculegere și rugăciune ferbinte și smerită pentru a mulțumi lui Dumnezeu pentru multele binefaceri și haruri cu cari ne-a copleșit în anul ce a trecut și a implora iertare pentru ofensele aduse. Căci pe lângă că suntem oameni cu greșeli inerente firii omenești, mai suntem și preoți cu o mulțime de îndatoriri și obligațiuni față de turma încredințată nouă, purtând o grozavă răspundere față de bunul Dumnezeu. De sigur că și noi preoții, în anul trecut am avut parte de zile ce ne-au pricinuit multe amărăciuni sufletești: lipsa de respect și iubire din partea păstorilor. Câte nopți de veghe și suspine pentru lipsa de solitudine a credincioșilor față de realizarea unei fapte spre binele lor și a parohiei. Chemări duioase la cercetarea slujbelor bisericești, îndemnuri părintești pentru ridicarea vieții religioase și morale a întregii parohii, prin apropiere cât mai deasă de Sf. Taine, chemări cari au răsunit în pustiu. Dar pe lângă tragedia inerentă vieții preoțești, meditația de Anul Nou îi va aduce un picur de mângâiere și mulțumire sufletească, că și-a făcut datoria de păstor, înscriindu-și faptele în cartea vieții. De câte ori nu ne-am făcut noi Samariteanul milostiv, turnând unt de lemn pe ranele celor bolnavi, necăjiți și oropșiți, prin cuvinte de îmbărbătare și mângâitoare!

Iar dacă se va întâmpla, ca în viața noastră preoțească să găsim și zile înegrite și prăfuite de ușurința cu care ne-am făcut datoria; ziua de Anul Nou va fi o zi de hotărîre fermă, că în viitor vom fi mai râvnici în toate actele noastre, iar prin rugăciuni ferbinți să oferim lui Isus toată viața și actele noastre împreună cu turma încredințată.

Păr. V. Munteanu

— **Vizită regală.** Sf. Părinte Papa Piu XII a primit în ziua de 21 Decembrie 1939, solemnă vizită a Suveranilor Italiei. În 28 Decembrie Sf. Părinte a restituit personal vizita la Quirinal, unde a fost primit cu toate onorurile convenite Capului Bisericii. E întâia vizită pe care Papa o face unui Suveran, dela 1870 încoace. Presa mondială atribue o deosebită importanță acestei vizite.

Papa Piu XII către tinerii căsătoriți

E un obicei în Italia, dar și în alte țări apusene, ca tinerii căsătoriți să plece în călătorie la Roma și să ceară binecuvântarea locțiitorului lui Cristos pe pământ. Adresându-se unui grup de asemenea tineri, S. Sa Piu XII, le spune: »Voi ați întemeiat noi familii, de care sunteți răspunzători înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Faceți așa că, din ziua dintâi, casa voastră să se pară și să fie într'adevăr creștinească. Isus să fie împăratul, iar icoana Mântuitorului răstignit și a blândeii Fecioare Maria să fie la loc de cinste. Și aceasta nu numai pentru a arăta limpede în văzul tuturor că, în casa voastră se slujește lui Dumnezeu și că prietenii și vizitatorii trebuie să se ferească de ceea ce calcă legea dumnezească — convorbiri ușurate, cuvinte mincinoase, mâni sau slăbiciuni vinovate — și pentru a vă aminti că Isus și Maria sunt martorii și tovarășii cei mai credincioși

ai întâmplărilor familiei voastre: bucurii, de o parte, pe care Noi vi le dorim multe; dureri și încercări, de altă parte, care nici ele nu pot să lipsească... Căsătoria pentru voi, soți creștini, nu este numai o tovarășie firească, o legătură curat omenescă; e un contract, unde Dumnezeu își are locul Său, singurul care i se cuvine, adică cel dintâiu. Voi v'ați unit înaintea altarului Său, nu numai pentru a vă ușura sarcinile vieții, ci pentru a conlucra cu Dumnezeu însuși la continuarea operei Sale creatoare, conservatoare și răscumpărătoare. Dumnezeu, primind și binecuvântând făgăduelile voastre, v'a hărăzit totodată un ajutor deosebit pentru a vă înlesni îndeplinirea datoriilor voastre noi și particulare«. — Dacă toți noii căsătoriți ar urma aceste înțelepte povești creștinești, n'ar mai fi scandaluri, turburări familiare, divorțuri și alte dezastre, ci raiul pe pământ.

Din lumea catolică

Micul stat leton are numai un milion și 500 mii de locuitori, dintre cari 450 de mii sunt catolici. Totuși acest guvern a fost cel dintâi care, după războiul mondial a încheiat un concordat cu Sfântul Scaun. În timpul din urmă guvernul a întemeiat la universitatea din Riga, capitala țării, o facultate teologică. La deschiderea ei, președintele Letoniei conferi Nunțului Papal, Monseniorului Antonio Arata și Metropolitului Letoniei Springovici doctoratul de onoare în teologie. Trebuie să nu uităm că tocmai Nunțul Arata reușise după multe stăruințe să reguleze afacerile guvernului lituan cu Sfântul Scaun. De mai mulți ani Lituania catolică, cu o mitropolie și cu cinci dieceze nu avuse un Nunțiu. Guvernul în bună înțelegere cu Sfântul Scaun creă anul trecut o eparhie catolică pentru Letonia meridională la Libava, oraș de port. Decanul facultății teologice la Riga este Prea Sf. Sa episcopul sufragane Ranțan. Deunăzi a fost numit ca membru al institutului național pentru istorie. Numai zece învățați fac parte de acest institut și numai guvernul însuși are dreptul din numire. Facultatea teologică funcționează în seminarul catolic, oferit bisericii catolice din partea guvernului, strict după cerințele concordatului, cu un adevărat confort. Șaptezeci și unu de studenți se pregătesc acolo pentru sf. preoție. Așa lipsa simțitoare de preoți va fi înlăturată. Catolicii sunt foarte râvnici și vorbesc afară de greua limbă letonă, rusește și limba polonă.

În Japonia a intrat în vigoare o nouă lege care recunoaște religiunea creștină îndreptățită de o potrivă cu religiunile până acum singure oficiale ale statului japonez, adică cu Shintoismul și Budhismul. Asocia-

țiile creștine pot câștiga personalitate juridică. Bisericile, clădirile parohiale și pământurile cari fac parte din parohiile creștine sunt scutite de impozite. Ca motiv al legii, guvernul zice apriat că creștinismul și-a câștigat merite mari prin introducerea științelor apusene cari se predau în Japonia numai în școlile misiunilor. Să nu uităm că catolicii din Janopia au o Universitate la Tokio, întemeiată după dorințele S. Părinte Piu X, și încredințată Părinților din Societatea lui Isus. Un ziar japonez editat de PP. Franciscani este foarte răspândit în țară și citit de păgâni, cari la rândul lor publică în ziar chiar mulțumiri pentru ascultarea rugăciunilor făcute în cinstea sfinților lui Dumnezeu.

La Hollywood deunăzi a fost reprezentat un film despre taina sf. mărturisiri. Autorul filmului este directorul catolic al filmelor John Farrow. Scopul filmului este să puie în vedere puterea morală practică a religiunii. În film este vorba despre un omor, pe care-l descopere un preot catolic fără să calce taina sf. mărturisiri. După ce filmul fu gata, au fost poftiți trei preoți americani, membrii redacțiunii revistei americane »America«, și le-a fost prezentat filmul într'o ședință privată ca să-și dea judecata lor despre caracterul religios al filmului. Unul dintre acei preoți scrie: »Ședeam în sala întunecoasă alui »Radio City« și am urmărit filmul cu o atenție încordată fricoasă, ca să observăm cel mai mic mărunțis în vorbe și gesturile preotului reprezentat în film, cari ar fi putut fi luate de o vătămare a tainei spovezii. După reprezentație s'a făcut o conferință. Hotărârea era în mâinile noastre.

Era oare în film un singur punct care ar putea să fie explicat ca o călcare a datoriei preoțești în sacramentul pocăinții? Nu. Am părăsit sala de reprezentație cu o mulțumire fără margini pentru bărbatul care reușise să dea publicului o reprezentare a unui preot care în împlinirea datoriilor sale procedează cu atâta convingere și dreaptă pricepere.»

Pe de altă parte o statistică americană a arătat deunăzi, că în Statele Unite ale Americii de Nord sunt zece mii de localități fără biserică și 30 de mii de sate care n'au nici un predicator al vreunei religii creștine. Treisprezece mii de copii mai tineri de doisprezece ani n'au nici o instrucțiune religioasă.

P. Felix Wiercinski S. I.

Iar despre Sava Brancovici

Un secol și mai bine Mitropolitul Sava Brancovici în chip necontestat a trecut drept o victimă a calvinismului, drept un mucenic al pravoslaviei în luptă cu erezia. D'abia la începutul acestui veac, Bunea s'a ridicat împotriva acestei păreri obștești, pe care a zugrăvit-o drept o legendă lipsită de orice temeii. Pentru canonicul blăjan, Mitropolitul Bălgradului nu a fost decât un sârb, preocupat de înmulțirea slavismului și de înălțarea fratelui său mai mic la demnitatea de Despot al tuturor Sârbilor. El ar fi căzut victimă politicei sale neleale față de Apafy, Principele Transylvaniei și a propriilor lui păcate lumești. În fața lui Bunea s'a ridicat Vasile Mangra pretinzând că Mitropolitul a fost un român neaoș, pravoslavnic neînfrânt și un călugăr cuvios, un sfânt mucenic și un adversar al calvinismului.

Spre a împăca pe acești protegoniști, Academia Română i-a chemat pe amândoi în sânul ei. Amândoi dorm de mult somnul de veci și pasionata controversă s'a domolit. Așa s'au potolit patimile, încât o tânără studentă dela Universitatea din Cluj, D-ra Maria Lupaș, s'a încumetat să cerceteze din nou chestiunea. Din rezultatul cercetărilor ei și-a făcut teza sa de doctorat.

Făcând parte focului, tânăra doctoriță arată că în jurul lui Brancovici s'au creat legende și cu destulă obiectivitate, le dă pe față documentându-se. Recunoaște că Brancoviceștii erau sârbi după tată și după mamă. Un sârb trăit printre români, vorbind bine românește și care s'a interesat de români a fost Sava. Nici calvinizant nu a fost. Mai de grabă se poate zice că era un drept credincios, pravoslavnic și din această pricină rău văzut de fanaticii calvini. Sigur este că avea groază de semiluna turcească. Ca să ridice pe toți creștinii în contră-i, a lucrat în Polonia, la Moscova și în Viena. Din astă cauză, a intrat în conflict cu Apafy, credincios Turciei și și-a pierdut scaunul mitropolitan.

Tânăra doctoriță crede însă că la asta a contribuit și Suprezidentul Töfői și caută să

argumenteze că procesul deschis în contră-i, era absolut neîntemeiat și că, prin urmare, caterisirea lui a fost nedreaptă, fără a pretinde că a fost un mucenic, crede că la caterisirea lui pare ar fi contribuit întrucâtva și ortodoxia lui neînfrântă.

Buna sa credință este însă vădită, prin însăși faptul că dă la o parte toate legendele care-l zugrăveau ca un mucenic, schingiuit și omorât ca martir al ortodoxiei, fiindcă în anexe publică toate documentele ce i-au stat la îndemână, chiar cele din care cetitorii pot să se convingă că cei ce l-au judecat pe Sava Brancovici, nu au fost așa de haini, cât i se pare D-rei Lupaș.

Un document care mai presus de orice dovedește buna credință a autoarei, este întreg inventarul a tot ce s'a găsit la Sibiu, în odăile în care locuia Mitropolitul. Spicuiind în paginile 97—108 ale tezei, cetitorul află că au fost sechestrare ca găsite acasă la Mitropolitul „o pereche de mânuși de piele de damă“, „o pernă mică pestriță pentru femee“, „o rochie de catifea vișinie tivită cu panglică de aur, cu corsajul ei împodobit bogat cu fir de aur“, „o pereche de ghețe albe de damă“, „o rochie verde înflorită“, „scufie de damă înlășurată cu fir“, „opt săpunuri pentru sulemenit și rumenit“. Autorii inventariului mai spun că într'o ladă „s'au găsit scrisori de ale Domnului Valentin Szénási“, din care conchid că „unele lucruri ar putea fi ale soției acestuia“.

În fine tot în astă lucrare găsim și hotărîrea prin care Brancovici a fost caterisit din pricina unor legături cu Caterina Temesvary, soția lui Valentin Szénási, așa că cetitorii se pot convinge ei înșiși dacă judecătorii care l-au osândit pe Sava Brancovici pot fi socotiți de unelte de război. Cetindu-le ne-am convins că Mitropolitul nu ar fi fost niciodată trimis în fața lor numai din pricina Caterinei, dacă nu ar fi conspirat contra lui Apafy.

D-ra Lupaș prin concluziunile sale, a făcut oarecare lumină în ce privește pe Sava Bran-

covici, arătând că nu a fost schingiuit nicicum. Nesfiindu-se de a reproduce toate documentele ce a cunoscut, îngăduiește altora să facă și mai mult: Să rezolve definitiv controversalele ivite în privința acestui arhiereu care dacă nu va fi fost nici sfânt, nici mucenic, rămâne tot un bărbat de seamă și o victimă a activității sale politice.

Așa mi se pare că va vorbi toată lumea în ziua când orice urmă de patimă va dispărea și când adevărul istoric va birui, cum trebuie să birue totdeauna în cele din urmă. Prin teză, D-ra Lupăș a grăbit ceasul acesta și recunoscător se cade să-i fie oricine.

M. T. C.

Episcopul Samuil Vulcan

Contribuții la o comemorare

de V. Bolca

Preocupări culturale

1. Cadre

În 31 Octombrie 1805, când muri episcopul Ignatie Dărăbant, cenzorul din Buda Samuil Micu, în mijlocul doliului general căuta mângâieri acolo unde puteau găsi în asemeni momente: „*Dar ce pot să fac eu dacă așa i-a plăcut lui Dumnezeu?*” Iar când se puse problema urmașului, într-o scrisoare către acelaș prieten al său Corneli dela Oradea, el își exprima gândurile sale în legătură cu așteptările ce se legau de viitorul mire al bisericii: „*De-ar da Dumnezeu Bisericii din Oradea ca episcop un om iubitor de erudiție și de învățtură, care să sprijine cultura și știința neamului nostru!*”¹⁾ Era o așteptare generală a tuturor Românilor conștienți cari își dădeau seamă de importanța momentului.

Pe noi ne interesează dacă noul ales, Samuil Vulcan, a satisfăcut și sub acest raport așteptărilor care se legau de persoana sa.

Îi trebuia, la început, neapărat și în acest domeniu o pregătire de cadre. Nu se poate concepe o mișcare culturală fără un centru savant, cu o circulație facilă de idei superioare, cu o înțelegere înaltă a lucrurilor și cu o tipografie bine înzestrată, din teascurile căreia să se răspândească în toate părțile cuvântul care să transfigureze sufletele. Blajul, cu tipografia sa, era cam departe și acolo stăpânea un om care, pe cât am văzut, nu se împăca în vederi cu reprezentanții noului crez. Ba chiar legăturile materiale în acest domeniu se făceau cu multă greutate. Pentru ca să aduci de acolo până la Oradea câteva catehisme pentru școlile populare, trebuia, în acea vreme, permisiune specială și pașaport în toată regula. Tipografiile din Blaj și a lui Bart dela Sibiu (1761) slujeau în bună parte numai trebuințele cărturărești ale Românilor din Ardeal. De aceea, în 1777 se înființă la Viena, pentru trebuințele Românilor și Sârbilor din împărăție, tipografia lui Iosif Kurzbeke,

¹⁾ N. Iorga: Istoria literaturii românești. Vol. III Partea întâia. Ed. II. pag. 180—182 București 1933.

care se numea »tipograf crăiesc al Răsăritului« și unde se imprimară o serie de cărți utile pentru noi. Această tipografie, în 1793 o cumpără agentul de curte Ștefan Novacovici care o mută la Buda, unde se așezase Cons. Lt. Regal, ce se ocupa de afacerile administrative ale Ungariei. El, la rândul-i, avea să o vândă universității din Buda. Târgul fu aprobat de către împăratul Francisc I prin decretul din 23 Iunie 1795, care o înzestră, tot acum, cu monopolul tipăririi cărților românești și ilirice de pe întreg cuprinsul Ungariei, »*ca nimenea în Ungaria cărți românești să nu tipărească, până nu-și va scoate universitatea toate cheltuielile, ce au avut cu această tipografie.*»¹⁾

Așa că episcopul dela Oradea pentru moment nu mai putea nutri gândul înființării unei tipografii pe lângă curtea sa. Trebuia să se împăce cu situația dată; cu toate că faptele ne arată că el nu era strein de o asemenea idee, pe care credea că o va putea realiza într'un moment potrivit. Moara de hârtie de pe domeniul său dela Finiș, va fi fost sortită ca să furnizeze material pentru întreprinderea proiectată, dar a cărei înființare împrejurările o zădărniceau. În sprijinul bănuelii noastre vorbește și informația ce ne-o procură Petru Maior în Istoria sa, care ne spune că până în anul 1812 Samuil Vulcan »*nu fără cheltuială adună manuscripturi la biblioteca sa*« și »*asa poate nădăjdui publicul, că nici cheltuiala cea pentru tipărit nu o va cruța.*»²⁾

Dar în 1806, când ajunge în scaunul episcopesc trebuia să se împăce cu ceea ce-i impunea realitatea. Crăiasca tipografie a universității din Buda deținea dreptul exclusiv de tipărire a cărților românești pentru Ungaria și, dacă vroiam, să ne afirmăm trebuia să fim reprezentați cât mai bine aici. O țintă reală care trebuia urmărită cu perseverență.

Pe lângă Cons. Lt. Regal din Buda era și un post de cenzor al cărților. La început atribuțiile lui se

¹⁾ Vasile Popp: Disertație despre Tipografiile Românești. pag. 92—93. Sibiu 1838

²⁾ Petru Maior: Istoria pentru începutul Românilor în Dacia. Pag. 337—338. Buda 1812.

mărgineau numai asupra cărților catolice, dar în urma hotărârii dietei din 1790—91 ele se întind și asupra cărților reformate și evanghelice. Cu aducerea tipografiei lui Novacovici la Buda se simți și necesitatea unui cenzor pentru cărțile românești.¹⁾ El fu găsit, în 1803, prin recomandarea lui Dărăbant, în persoana învățatului călugăr Blăjan, Samuil Micu. Postul e destul de important, fiindcă cenzorul era singurul funcționar român pe lângă Cons. Lt. Regal. El va primi, în afară de atribuția de mai sus și funcția de corector la tipografia universității. Această din urmă ocupație Micu o trece (1804) prietenului său Șincai care, părăsind pe binefăcătorul său Daniel Vass din Țega, năzuia să intre din nou în arena vieții publice. El va păstra postul de corector până în 1809.

În 1806, după moartea lui Samuil Micu, postul de cenzor deveni vacant. La cererea Cons. Lt. Vulcan cântări în mod minuțios oamenii și dintre prețioșii candidați el se hotărî pentru Ion Corneli, care fu numit în 1807. Un loc de canonic în capitlul unit din Oradea îl hotărî să demisioneze și în urmă-i veni, prin aceeași recomandare Petru Maior, care-și ocupă râvnitul post abia în Martie 1809, ca să-l păstreze până la moarte (1821).

În mijlocul acestor peripecii emoționante în jurul

¹⁾ Iancso Benedek: A Román Nemzetiségi Törekvések története és jelenlegi állapota, pag. 309, Budapest 1899.

unei funcții modeste, dar atât de importante pentru viața noastră culturală, avea să se înjghebeze în acel oraș un centru ales de preocupări naționale românești. Apăru mai întâi o a doua ediție a gramaticii lui Șincai și Micu (1805) constituind un drapel al ideilor cardinale ce făsniră tumultuoase din lucrările pasionante și erudite ale »luceferilor«. Alături de ei intrară în arenă o serie de tineri ce-și încearcă iscusința condeiului, făcând atmosferă în jurul problemelor ridicate de maestrul care îi fascinau. Se încălziră apoi și pricepușii negustori aromâni, cari începură să se grupeze, iar în 1814 se constituî la Buda întâia uniune a femeilor române.

Trebuie să mai fim seamă și de călătoriile boierilor din Principate, cari începură să cerceteze tot mai des acest oraș, iar unii dintre ei, cum e *Const. Golescu* și profesorul *Eufrosin Poteca* își vor tipări aici lucrările. Așa că legăturile între acest nou centru cultural și Românii de peste munți încep să devină tot mai strânse și mai active. Schimbul de cărți, făcut de către negustori, avea să aducă o prețioasă circulație de idei mântuitoare. Ele străbătură până la malurile Dunării, pregătind resurecția națională împotriva streinilor. Așa că prin atenția ce o dă Samuil Vulcan activității ce se desfășoară în acest loc el dă dovadă de o clară înțelegere și prețuire a realităților. Cetatea Buda, în răstimp de trei decenii (1805—1825) deține cel mai important rol în viața poporului românesc de pretutindeni.

Pentru unirea tuturor

Urmând unor sfinte stăruințe de a reface cât mai curând unitatea creștină, Biserica Romei a încuviințat o săptămână de rugăciuni în luna dintâi (Ianuarie) a fiecărui an, dela 18 până la 25 ale acestei luni.

Introducând această săptămână, S. Biserică ține seamă de pilda dumnezeescului Ei întemeietor care a spus: »Eu sunt păstorul cel bun«. Deosebirea dintre păstor și năimit e foarte mare. Păstorul își cunoaște oile, le paște, le apără, își pune chiar viața pentru ele. Năimitul le tunde, le mulge, le jupoale, iar când vine primejdia fugă și le năpustește pradă hoșilor și lupilor.

E atât de mare dragostea păstorului de oile sale, încât e în stare să lase la loc sigur turma cu 99 de oi și să plece în căutarea celei de 100-a pierdută. Dar apoi când oile pierdute sunt și mai multe?! »Mai am și alte oi, care nu sunt din staulul acesta, și trebuie să le aduc și pe acelea, și de glasul meu asculta-vor și vor fi o singură turmă și un singur păstor« (Io. X, 10—16).

S. Petru cel dintâi locjiitor al bunului Păstor are grijă de oile cuvântătoare încredințate păstoriei sale.

El scrie către creștinii de pretutindeni ai vremii sale: »Erați ca niște oi rătăcite, dar v'ați întors la păstorul și păzitorul sufletelor voastre« (I Petr. 2, 25).

Urmașii S. Petru, Papii dela Roma fac la fel.

Nu e aici locul să arătăm cu deamănuntul aceste strădăni ale lor. Ar fi să înfățișăm o bună parte din istoria creștinismului de 19 veacuri.

Amintim numai glasul de chemare al defunctului S. Părinte Pius XI care în întâia sa cuvântare rostită la postul de emisiune radiofonică din Vatican (12. 2. 1931), adresându-se necredincioșilor și disidenților le zice: »Și către voi se îndreaptă gândul și cuvântul Nostru, oricât de departe ați fi încă de credința și de unitatea în Cristos. Căci zilnic înălțăm rugăciuni și aducem jertfă pentru voi lui Dumnezeu, Stăpânului a toate, rugându-L cu stăruință să vă lumineze cu lumina sa, să vă aducă și alături oilor ce ascultă de glasul lui, ca să fie o turmă și un păstor«.

Urmând și noi aceste luminoase pilde și învățături, »pentru unirea tuturor« Domnului să ne rugăm:

CRONICI

»Vestitorul« dorește tuturor colaboratorilor, cititorilor și sprijinitorilor săi an nou fericit și bogat în haruri cerești.

— **Părintele Ledochowski, generalul Iezuiților, Papa negru** și-a serbat în această toamnă în intimitatea Curiei generalice din Roma, jubileul de 50 de ani de călugărie și de 25 de ani de generalat. Deși patria sa de origine, Polonia, acum e greu în cercată prin nouă împărțire făcută de Germania neopăgână și Rusia atee, totuși având ea mulți fii vrednici ca Prea Cuvioșia Sa, va învia și din a patra moarte. S. Andrei Bobola și Eminența Sa cardinalul Hlond au prezis-o. Și sunt semne că prezicerile acestea se vor împlini. Jubileul a fost sărbătorit în 50 de provincii, 45 de Misiuni, de către 26 000 de călugări. S. Părinte Papa n'a lipsit dela acest solemn moment cu binecuvântarea Sa apostolică. Ca unii cari mult am beneficiat în trecut și mult sperăm în viitor dela fiii S. Ignațiu de Loyola, ne atașăm și noi la acest jubileu, zicând: Ad multos felicioresque annos!

BIBLIOGRAFIE

Dr. Ilie Dăianu: Ardealul în avangarda Renașterii Naționale. Cluj (Str. Regală 52), 1939. În 8°, 64 pagini, 25 Lei.

Pentru mulți Frontul Renașterii Naționale, acest unic organism politic, înregimentând toate forțele creatoare ale vieții publice actuale, pare o inovație. Iată că distinsul publicist, pâr. I. D. dela Cluj arată atâtea precedente vechi și noi: Descălătorii legendari (Negru Vodă și Dragoș), întemeietorii celor două principate; mocanii ardeleni cari au făcut din Basarabia, din Dobrogea și o mare parte a Peninsulei Balcanice, o țară nesfârșită pentru turmele lor; negustorii atâtor orașe și orașele din tot cuprinsul țării; micii și marii proprietari („voevozi agricoli“) din Bărăgan și aiurea; dascălii din nepieritoarea Școală ardeleană etc. Un precursor mai recent a fost și fericitul G. Pop de Băsești, care după istorica adunare (1 XII 1918) dela Alba-Iulia, a proclamat desființarea Partidului întemeiat, la străduințele lui mai cu seamă, în Turda (1880 și necesitatea unei dictaturi naționale. Chiar autorul a preconizat înainte cu atâția ani ideile ce călăuzesc F. R. N. E o lectură extrem de plăcută și folositoare.

Calendarul dela Blaj 1940. În 8°, 144 pag. 12 lei. Harnicii redactori dela „Unirea Poporului“ din Blaj, au scos și în anul acesta tradiționalul bogat Calendar pe anul Domnului 1940 Remarcăm: Doi Papi de Pâr. Gheorghe; Toamnele copilăriei de Petrea Dascălul; Nouile zidiri școlare dela Blaj; Schulpolizei-ul dela Blaj de Iuliu Maior; I. Sârbu. Soacra lui Michiduță; Biserica din Cărbunar; Cum desființează Germanii mănăstirile; Europa în flăcări; I. Vultur, Să ne mărturisim și apărăm credința; D. Neda, Piere biserica?; Noii canonici dela Blaj (I Maior și D Neda); Pr. P. Olea, De când s'a sfințit porcul, ajungând de mâncare oamenilor; Cunoștințe folositoare; Mama lui Stalin; Fel de fel; Glume; Târguri. Dar ce nu e în acest ales calendar? O enciclopedie întreagă. Cine se poate lipsi de el?

Dr. Ilie Dăianu, Unificarea romană a bisericilor românești. Retipărire din „România Eroică“, Cluj. Decembrie 1939. În — 8°, 16 pagini, 10 lei.

Eminentul publicist pâr. Dr. I. D. care și-a serbat jubileul de 70 de ani de viață, în aplauzele de bucurie ale întregii prese românești, mai ales ardelenesti, desvoaltă o activitate de care alții ar putea fi geloși la vârstă de 25—30 de ani. Nu e număr mai de seamă din Tribuna, Nouă Gazetă de Vest, Gând Românesc, Transilvania, Convorbiri Literare, România Eroică etc., unde să nu găsim contribuția lui nouă, interesantă, cuceritoare. Acum reia milenara problemă a unirii bisericilor. E uimitor cât de atent urmărește tot scrisul românesc, sub raportul acesta. Din „Viața ilustrată“ a P. S. ep. N. Colan—Cluj reține, în legătură cu moartea lui Pius XI și alegerea lui Pius XII dorința „să desființeze toate piedicile ce ne despart de aproape un mileniu, ca și noi schismaticii să-l putem recunoaște“... Nu uită, firește, de G. M. Ivanov, T. P. Păcescu, Tudor Șoimar. C. N. Negoia (dela „România“), Icon, M. D. Preoțescu, Noua Gazetă de Vest și de ediția franceză a anchetei noastre despre cele două biserici, reproducând în întregime scrisoarea d-lui G. Hanotaux și în esență studiul introductiv de M. Th. Disdier. Reținem elogiul rezumativ al Papei făcut de Tudor Șoimar: Depozitar și interpret al voinței divine, Papa este gura prin care Dumnezeu vorbește, ochiul prin care El veghează, mâna prin care El conduce: dacă sfătuiește și comandă, prin el sfătuiește și comandă însăși Dumnezeu. Frumoase cuvinte, vrednice de pana unuia din cei dintâi publiciști ai țării.

Mgr. Beaupin: Les origines de la guerre. Documents. Paris (5), 4, rue des Fossés-St.-Jacques (Les amitiés catholiques francaises). 31 pag. — în 8°.

Laboriosul director al amicitțiilor catolice franceze, cunoscut în toată lumea creștină, secretar general al Comitetului catolic de studii de pe lângă Societatea Națiunilor, Mgr. B. ne dă un excelent dosar relativ la originile actualului război european. Studiul are două părți, una mai interesantă decât alta: 1. Angajamentele succesive ale Führerului Adolf Hitler față de Austria, Cehoslovacia, Polonia și contra comunismului Sovietelor; 2. Cine a voit războiul. Văzând inconsecvența erijată în sistem a numitului „conducător“, nu te mai surprinde faptul că el refuză 14 mediațiuni de pace datorite celei mai multe Papei, apoi președintelui Roosevelt, regilor Belgiei și României, reginei Olandei, ducelui Mussolini etc. Te-ar surprinde sfârșitul, dacă ar putea fi altul decât cel prevăzut: înfrângerea barbariei, încetarea măcelului.

Almanahul revistei populare „Viața“, 1940. Săbăoani (Roman) „Serafica“. În 8°, 112 pag., 15 lei.

Aduce un material informativ bogat și interesant. Așa sunt articolele P. Anton Bișoc, Unicul; P. A. Herciu, Mântuirea sufletelor; P. D. Lucaci, Un orfan către Prea Sfânta Fecioară; P. Gh. Patrașcu, Pius XI; P. M. Demeter, Biserica din Răducăneni; P. Iosif Tălmăcel, Mătușa Ilinca; P. I. L., Drăgști; P. Mihai Bejan, Tereza Neuman; P. A. Roca, O nouă făclie (gimnaziul franciscan din Hălăucești); Dr. Fr. Simon, Bilbor; P. D. Lucaci, Sf. Bruno și Maica Domnului din Censohova. Iată câteva din interesantele articole ce suntem încredințați că-și vor găsi mulți cettitori